

ROCZNIK TOMISTYCZNY
1 (2012)

ROCZNIK TOMISTYCZNY
1 (2012)

ΘΩΜΙΣΜΟΣ ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ
ANNARIUS THOMISTICUS
THOMISTIC YEARBOOK
THOMISTISCHE JAHRBUCH
ANNUAIRE THOMISTIQUE
ANNUARIO TOMISTICO
TOMISTICKÁ ROČENKA

ROCZNIK TOMISTYCZNY

1 (2012)

Naukowe Towarzystwo Tomistyczne
WARSZAWA

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL BOARD:

Michał Zembrzuski (sekretarz / sekretary), Maciej Słęcki, Magdalena Płotka, Dawid Lipski, Izabella Andrzejuk, Artur Andrzejuk (redaktor naczelny / editor-in-chief)

RADA NAUKOWA / SCIENTIFIC COUNCIL: Stanisław Wielgus, Tomasz Stępień, Antoni B. Stępień, Sławomir Sobczak, Arkady Rzegocki, Andrzej Maryniarczyk, Marcin Karas, Tadeusz Klimski, Krzysztof Kalka, Marie-Dominique Goutierre, Mieczysław Gogacz, Wojciech Falkowski, Mehmet Zeki Aydin, Artur Andrzejuk, Anton Adam.

RECENZENCI / REVIEWERS

Antoni B. Stępień
Marie-Dominique Goutierre
Andrej Slodička

REDAKCJA JĘZYKOWA / LANGUAGE EDITORS

Magdalena Płotka (łacina, angielski), Maciej Igielski (polski), Monika Slodičková (słowacki), Michał Zembrzuski (łacina)

PROJEKT OKŁADKI

Mieczysław Knut

OPRACOWANIE GRAFICZNE, SKŁAD I ŁAMANIE

Maciej Głowacki

ISSN 2300-1976

© Artur Andrzejuk / Naukowe Towarzystwo Tomistyczne (wydawca / editor)

Warszawa 2012

Rocznik Tomistyczny ukazuje się dzięki pomocy Jacka Sińskiego

Redakcja Rocznika Tomistycznego

ul. Klonowa 2/2

05-806 Komorów

POLSKA

Druk i dystrybucja:

WYDAWNICTWO
von Borowiecky

Spis treści

Od Redakcji.....	9
Artur Andrzejuk	
Czym jest tomizm?	11
Mieczysław Gogacz	
Metafizyka św. Tomasza (specyfika głównych zagadnień).....	19

Rozprawy i artykuły

Paul J. Cornish	
A Case against State Sovereignty from the Natural Law Tradition	33
Anton Adam	
Milost' v teológii Wincenta Granata v kontexte filozofie Tomáša Akvinského	49
Michał Zembrzuski	
Intelekt bierny a intelekt możnościowy w ujęciu św. Tomasza z Akwinu	65
Izabella Andrzejuk	
Komplementarność mądrości i roztropności w ludzkim postępowaniu. Ujęcie św. Tomasza z Akwinu	85
Dorota Zapisek	
Miejsce woli w zagadnieniu ludzkiego działania w ujęciu św. Tomasza z Akwinu	109
Artur Andrzejuk	
Swoistość sfery afektywnej w ujęciu Tomasza z Akwinu	123
Anna Kazimierczak-Kucharska	
Naturalne poznawanie aniołów konsekwencją ich ontycznej struktury – zarys ujęcia Tomasza z Akwinu	149
Magdalena Płotka	
Praktycystyczna koncepcja filozofii człowieka jako podstawa rozumienia prawa naturalnego (na przykładzie ujęcia Pawła z Worczyna)	161
Andrzej Marek Nowik	
Metodologia historii filozofii w ujęciu wybranych tomistów	173
Adam Górniak	
Koncepcja transcendentaliów a teoria teologii według Tomasza z Akwinu	183

Edycje

Paulina Brodzik, Michał Poręcki, Jurata Serafińska, Hanna Szczęśniak, Anna Tustanowska, Magdalena Płotka	
Edycja fragmentu komentarza do <i>Etyki nikomachejskiej</i> (BJ 741) Pawła z Worczyna	203

Paulus de Worczyn	
Quaestiones in libros <i>Ethicae nicomacheae</i> Aristotelis (BJ 741, f. 52v-54r).....	207

Tłumaczenia

Étienne Gilson	
Badania historyczne i przyszłość scholastyki (tłum. Michał Zembrzuski).....	219
Kinga Górka	
Problematyka cielesności demonów w <i>De malo</i> (q. 16, a. 1) św. Tomasza z Akwinu.....	227
Tomasz z Akwinu	
<i>Kwestie dyskutowane o złu (Quaestiones disputatae de malo, q. 16, a. 1).....</i>	229
Michał Zembrzuski	
Analiza problematyki filozoficznej zawartej w <i>Kwodlibecie</i> Tomasza z Akwinu: „Czy anioł jest substancjalnie złożony z istoty i istnienia?”.....	249
Tomasz z Akwinu	
<i>Kwodlibet (Quaestiones quodlibetales, II, q. 2, a. 1).....</i>	255

Sprawozdania i recenzje

Michał Zembrzuski	
Recenzja: M. Mróz, <i>Tajemnica ludzkiej nieprawości. Aktualność nauki św. Tomasza z Akwinu o złu moralnym i wadach głównych</i>, Toruń 2010, Wydawnictwo Naukowe UMK, ss. 627.....	261
Dawid Lipski	
Tomizm na IX Polskim Zjeździe Filozoficznym.....	267
Magdalena Płotka, Michał Zembrzuski	
Sprawozdanie z Konferencji Naukowej: „Jak uprawiać i pisać historię filozofii; jak jej nauczać?”.....	271
Izabella Andrzejuk	
Sprawozdanie z uroczystego wręczenia Nagród imienia Profesora Mieczysława Gogacza.....	277
Nota o Autorach.....	283

Table of contents

Editorial	9
Artur Andrzejuk	
What is the Thomism?	11
Mieczysław Gogacz	
Metaphysics of Saint Thomas (the specificity of the main problems)	19

Dissertations and articles

Paul J. Cornish	
A case against state sovereignty from the natural law tradition	33
Anton Adam	
Grace in Vincent Granat's theology in the context of the philosophy of St. Thomas Aquinas	49
Michał Zembrzuski	
Passive intellect and potential intellect according to St. Thomas Aquinas	65
Izabella Andrzejuk	
The complementarity of wisdom and prudence in human action. Thomas's Aquinas account	85
Dorota Zapisek	
A place of will in the problem of human action in Thomas's Aquinas view	109
Artur Andrzejuk	
Specific character of the sphere of affection in Thomas's Aquinas account	123
Anna Kazimierczak-Kucharska	
Angel natural cognition as a consequence of their ontological structure – Thomas's Aquinas account	149
Magdalena Płotka.	
Practacist concept of philosophical anthropology of Paul of Worczin as a foundation of natural law theory	161
Andrzej Marek Nowik	
Thomistic account of methodology of history of philosophy	173
Adam Górniak	
The concept of transcendentals and the theory of theology by Thomas Aquinas	183

Editions

Paulina Brodzik, Michał Poręcki, Jurata Serafińska, Hanna Szczęśniak, Anna Tustanowska, Magdalena Płotka	
The edition of the fragment of the commentary on Paul's of Worczin <i>Nicomachean Ethics</i> (BJ 741)	203

Paulus de Worczyn	
<i>Quaestiones in libros Ethicae nicomacheae</i> Aristotelis (BJ 741), f. 52v-54r.....	207

Translations

Étienne Gilson	
Historical research and the future of scholasticism.....	219
Kinga Górka	
The issue of devils corporality in <i>De malo</i> (q. 16, a. 1) St. Thomas Aquinas.....	227
Thomas Aquinas	
<i>On Evil (Quaestiones disputatae de malo, q. 16, a. 1).....</i>	<i>229</i>
Michał Zembrzuski	
Analysis of the philosophical issues contained in Thomas Aquinas <i>Quaestiones quodlibetales</i>. Is an angel substantially composed of essence and existence?.....	249
Thomas Aquinas	
<i>Quodlibetale (Quaestiones quodlibetales, II, q. 2, a. 1).....</i>	<i>255</i>

Reports and reviews

Michał Zembrzuski	
Recenzja: M. Mróz, <i>Tajemnica ludzkiej nieprawości. Aktualność nauki św. Tomasza z Akwinu o złu moralnym i wadach głównych (The Mystery of Human Iniquity. The Topicality of St. Thomas Aquinas's Teachings on Moral Evil and Capital Vices)</i>, Toruń 2010, Wydawnictwo Naukowe UMK, pp. 627.....	261
Dawid Lipski	
Thomism at the 9th Polish Congress of Philosophy.....	267
Magdalena Płotka, Michał Zembrzuski	
Report on the conference "How to do the history of philosophy? How to teach it?".....	271
Izabella Andrzejuk	
The report of the ceremony of Professor Mieczysław Gogacz award.....	277
Note about authors.....	283

Nota o Autorach

Anton Adam – ks. prof., ThDr. Studia seminaryjne odbył na Rzymskokatolickim Wydziale Teologii im. Świętych Cyryla i Metodego w Bratysławie; święcenia kapłańskie przyjął w 1983 roku. Studiował następnie teologię dogmatyczną na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Doktoryzował się pod kierunkiem o. prof. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego na podstawie pracy pt. *Ku personalistycznemu rozumieniu miłości w ujęciu Wincentego Granata*, habilitację zaś uzyskał na Uniwersytecie w Ružemberku za rozprawę pt. *Teologiczne interpretacje pośrednictwa Chrystusowego*. Jest autorem 105 artykułów naukowych opublikowanych na Słowacji, w Polsce i na Ukrainie. Prezydent Republiki Słowackiej w roku 2010 mianował go profesorem.

Artur Andrzejuk – dr hab., prof. UKSW i Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie (PUNO). Kieruje Katedrą Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej i specjalizacją historii filozofii. Jest uczniem prof. Mieczysława Gogacza. Autor szeregu publikacji z zakresu filozofii i teologii średniowiecznej, tomizmu, etyki i klasycznej filozofii człowieka. Interesuje się problematyką uczuć, sprawności i cnót moralnych, relacji osobowych. Adres mailowy: artur-andrzejuk@wp.pl.

Izabella Andrzejuk – dr, pracuje jako wykładowca filozofii w Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki oraz Wyższej Szkole Komunikowania, Politologii i Stosunków Międzynarodowych w Warszawie. Jest także wykładowcą na studiach niestacjonarnych ochrony środowiska na UKSW. Aktywnie uczestniczy w życiu naukowym w Polsce i poza jej granicami, biorąc czynny udział w organizowanych sympozjach, zjazdach i konferencjach. Jest autorką książki pt. *Filozofia przyjaźni* i ponad dwudziestu artykułów z zakresu filozofii, historii filozofii, antropologii filozoficznej oraz etyki. Adres mailowy: i-andrzejuk@o2.pl.

Paulina Brodzik – lic., stopień licencjata filozofii uzyskała na UKSW, obecnie jest w trakcie studiów magisterskich na Uniwersytecie Warszawskim. Do jej zainteresowań naukowych należą: filozofia kultury, hermeneutyka, estetyka, filozofia polska doby romantyzmu i modernizmu oraz nurt fenomenologii ze szczególnym uwzględnieniem filozofii Romana Ingardena. Adres mailowy: paulina.brodzik@gmail.com.

Paul J. Cornish – profesor nauk politycznych na Grand Valley State University w Stanach Zjednoczonych. Rozprawę doktorską poświęcił koncepcji władzy w teoriach św. Augustyna i św. Tomasza z Akwinu. Interesuje się klasyczną filozofią polityczną, zagadnieniem obywatelstwa oraz amerykańskim konstytucjonalizmem. Autor szeregu publikacji z zakresu średniowiecznych i wczesnonowożytnych teorii politycznych.

Étienne Gilson (ur. 13 czerwca 1884 w Paryżu, zm. 19 września 1978 w Auxerre) – profesor, członek Akademii Francuskiej (Académie Française), filozof i historyk filozofii,

jeden ze współtwórców neotomizmu. Swoje poglądy zawarł w dziele pt. *Le thomisme. Introduction au système de saint Thomas d'Aquin (Tomizm. Wprowadzenie do filozofii św. Tomasza z Akwinu)*, które przyniosło mu sławę. Współzakładał Pontifical Institute of Medieval Studies w Toronto.

Kinga Górka – mgr, ukończyła filologię polską na UW, obecnie studiuje filozofię na UKSW. Zajmuje się filozofią literatury i przygotowuje pracę magisterską na temat performatywnej funkcji języka. Jest redaktorem PRoto.pl. Adres mailowy: kinga.gorka@gmail.com.

Adam Górniak – dr, adiunkt w Zakładzie Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Redaktor naukowy serii „Studia nad filozofią starożytną i średniowieczną”. Tytuł pracy magisterskiej: *Zagadnienie esse w „De substantiis separatis” Tomasza z Akwinu* (promotor prof. Mieczysław Gogacz), tytuł dysertacji doktorskiej: *Pokój jako dobro wspólne w myśli Tomasza z Akwinu* (promotor prof. UW Mieczysław Boczar). Głównym przedmiotem jego zainteresowań jest recepcja arystotelizmu w XIII wieku w środowisku Uniwersytetu Paryskiego (Tomasz z Akwinu, Bonawentura, Albert Wielki), w tym także jej wczesna faza (Filip Kanclerz, Aleksander z Hales, Wilhelm z Auxerre, Wilhelm z Owernii). Publikował m.in. w „Zeszytach Naukowych KUL”, „Przeglądzie Filozoficznym” (Nowa Seria), „Studiach Antycznych i Mediewistycznych”, „Edukacji Filozoficznej”, „Etyce” oraz „Sztuce i Filozofii”.

Julia Kaliszewska – lic., studentka II stopnia filozofii UKSW. Interesuje się paleografią łacińską oraz historią filozofii. Adres mailowy: julia.kaliszewska@tlen.pl.

Anna Kazimierzczak-Kucharska – dr, doktor nauk teologicznych w zakresie teologii dogmatycznej, a także doktorantka na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Jej zainteresowania naukowe skupiają się przede wszystkim wokół wpływu filozofii starożytnej na chrześcijaństwo w pierwszych wiekach, zwłaszcza w obszarze monastycyzmu. Ponadto specjalizuje się w zakresie metafizyki, a także antropologii filozoficznej głównie w nurcie tomistycznym. Z tych przedmiotów prowadzi zajęcia w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Adres mailowy: kazimierzczak.anna@wp.pl.

Dawid Lipski – mgr, doktorant w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW. Przygotowuje rozprawę doktorską pt.: *Spór między Tomaszem z Akwinu i Janem Peckhamem o jedność formy substancjalnej w człowieku. Źródła i konsekwencje*. Stypendysta Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego (Liechtenstein), Fundacji Lanckorońskich z Brzezia (Londyn) oraz Deutscher Akademischer Austausch Dienst (Kolonja). Redaktor Działu Filozofia w czasopiśmie „Pro Fide, Rege et Lege”. Nauczyciel etyki i filozofii w warszawskich szkołach średnich. Adres mailowy: dawid.lipski@op.pl.

Andrzej Marek Nowik – dr, adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej Instytutu Filozofii UKSW. Autor 33 publikacji naukowych z historii filozofii i z historii. Prowadzi badania z zakresu arystotelizmu i tomizmu, nowożytnej scholastyki,

filozofii Feliksa Konecznego, metodologii historii filozofii, dydaktyki filozofii, polskiego etosu szlacheckiego. Adres mailowy: a.nowik@uksw.edu.pl.

Magdalena Płotka – dr, adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW. Swoją rozprawę doktorską poświęciła koncepcji bytu Jana Wersora. Interesuje się filozofią XIV i XV wieku, ze szczególnym uwzględnieniem filozofii polskiej. Publikowała m.in. w „Ruchu Filozoficznym”, „Diametrosie” i „Rocznikach Filozoficznych”. Adres mailowy: magdalenaplotka@gmail.com.

Michał Poręcki – lic., ukończony stopień licencjata filozofii UKSW, do naukowych zainteresowań należą historia filozofii, paleografia i filozofia Boga. Adres mailowy: porecki@wp.pl.

Eliza Ryglewicz – lic., studentka filozofii UKSW, przygotowuje pracę magisterską na temat powiązania uczuć i acedii w ujęciu Tomasza z Akwinu. Adres mailowy: eliza.ryglewicz@gmail.com.

Jurata Bogna Serafińska – lic., absolwentka Wydziału Filozofii UKSW, poetka, pisarka, publicystka, członek ZLP, SAP, POLART, Stowarzyszenia Siwobrodych Poetów i Stowarzyszenia Literackiego Nauczycieli w Krośnie. Wydała kilkanaście tomików wierszy i prozy (jeden tomik wierszy wydany w tłumaczeniu w Serbii w 2011 roku) W 2011 roku odznaczona przez Ministra Kultury odznaką honorową „Zasłużony dla kultury polskiej”. Obecnie studentka studiów filozoficznych II stopnia na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej UKSW. Adres mailowy: juratabogna.serafinska@neostrada.pl.

Hanna Szczęśniak – lic., studentka II stopnia filozofii UKSW, dziennikarka II Programu Polskiego Radia. Do jej naukowych zainteresowań należą filozofia współczesna, filozofia polityki, estetyka. Adres mailowy: hanna@szczesniak.pl.

Anna Tustanowska – lic., studentka II stopnia filozofii UKSW. Do jej naukowych zainteresowań należą filozofia i historia starożytna, filozofia św. Tomasza, filozofia sportu, filozofia ciała, estetyka, etyka. Adres mailowy: anna.tustanowska@vp.pl.

Martyna Waśniewska – mgr; absolwentka pedagogiki, studentka filozofii na UKSW. Zainteresowana zagadnieniami antropologicznymi, głównie psychologią. Obecnie przygotowuje pracę magisterską dotyczącą dydaktyki propedeutyki filozofii w ujęciu Salomona Igela, filozofa szkoły lwowskiej. Adres mailowy: wasniewska.m@gmail.com.

Dorota Zapisek – mgr, doktorantka w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat interpretacji ludzkiej wolności u współczesnych tomistów. Celem tej rozprawy ma być ukazanie relacji tych interpretacji do metafizycznej teorii woli św. Tomasza z Akwinu. Jej zainteresowania dotyczą szczególnie metafizyki i antropologii Akwinaty, również współczesnych interpretacji myśli Tomaszowej, a także dydaktyki filozofii i metodologii historii filozofii. Adres mailowy: d.zapisek@gmail.com.

Michał Zembrzusi – dr, adiunkt w Katedrze Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW. Pracę doktorską poświęcił tematyce zmysłów wewnętrznych w koncepcji św. Tomasza z Akwinu, interesuje się problematyką epistemologiczną i antropologią filozoficzną, a także recepcją filozofii arabskiej. Tłumacz i redaktor tekstów św. Tomasza z Akwinu, laureat Złotej Nagrody im. prof. Mieczysława Gogacza. Adres mailowy: mizem@tlen.pl.